

Vojko Kuzma

KITAJSKA ANTE PORTAS

Kitajska Ante Portas je izraz, ki ga je pogoste mogoče zaslediti v študijah think tankov in medijskih člankih, ki govorijo o današnji Kitajski in njenem vstopanju v Evropo. Če je originalno pomenila Hanibala pred rimskimi vrati, oziroma je Cicero v svojih filipikah z njim primerjal Marka Antonija, in tako hotel ponazoriti nevarnost, ki je po njegovem celo bolj kot Cezar pretila rimski republiki, pa današnja Kitajska, dobesedno vzeto, ni več pred vrati Evrope, ampak je vanjo na velika vrata vstopila.

Med evropskimi političnimi načrtovalci je visoka stopnja soglasja o tem, kaj vsebuje in zajema, in k čemur teži kitajska strategija vstopanja in delovanja v Evropi, kot sta pobudi 16+1 in pa novodobna Svilna pot, poimenovana pas cesta (BRI). Pravzaprav je celo lažje opredeliti kaj le-ta vsebuje, kot nasprotno.

- Je nedvomno sestavni del kitajske strategije nastopanja in povezovanja z Zahodom (go West Strategy);
- je način, na osnovi katerega skuša Kitajska uporabljati svoje velikanske finančne, materialne in produkcijske presežke;
- je lahko po svoji naravi in pomenu za Kitajsko tudi geopolitična in gospodarska. Ustvarja namreč povezave z Zahodom mimo in izven komunikacij iz potencialno problematičnega Vzhodnokitajskega in Južnokitajskega morja, hkrati bo z novimi sodobnimi transportnimi povezavami časovno skrajšala, finančno pa zmanjšala transportne povezave z Zahodom. Hkrati bo skušala uveljavljati svojo valuto renminbi kot globalno rezervno (nadomestno) valuto. Namen je tudi spodbuditi gospodarstva vzdolž temeljnih globalnih prometnih poti, kar naj bi povratno spodbudilo večja povpraševanja po kitajskih izdelkih in storitvah;
- za Kitajsko ima tudi mednarodno politični pomen, saj lahko na ta način širi svoj vpliv preko posojil, naložb, green field projektov, ter različnih oblik sodelovanja na številnih

junij 18, 2018

različnih področjih, kot so kmetijsko, kultura, izobraževanje, znanost, okoljevarstvo, turizem in podobno.

- tako imamo trenutno v mednarodnih odnosih na globalnem prizorišču na eni strani novo obliko ameriške zunanje politike, ki jo pooseblja ameriški predsednik Trump z nenehnim poudarjanjem in izpostavljanjem "najprej Amerika", ki v osnovi pomeni dobesedno in sistematično implementiranje politike moči, to je tako imenovani model sharp power.

Na drugi strani Kitajska uporablja bistveno drugačen pristop proaktivne projekcije svoje moči preko, in s pomočjo povezljivosti, za kar se je že začel uporabljati termin povezovalna moč (connectivity power). Le ta v bistvu predstavlja čim širši možni spekter sredstev in mehanizmov, ki jih nobena druga posamezna država ne poseduje, si jih ne more privoščiti, ali pa samostojno razviti. Primerjalno, za Trumpovo administracijo, v osnovi velja slogan manj je več (bolje), kitajska logika in razumevanje svoje vloge v mednarodnih odnosih pa temelji na logiki (čim)več je bolje. Kot to opredeljujejo kitajski politični načrtovalci, več ko imate na razpolago finančnih sredstev, materialnih sredstev, visokih tehnologij in človeških virov ter znanja, večji je potencial za proaktivno moč, širitev vpliva in svojih potencialov;

- za Kitajsko je "svileno" vstopanje v Evropo pomembno tudi ideološko, saj predpostavlja kitajski model bolj ali manj državno lastniškega kapitalizma in državnih naložb zahodnemu, to je našemu liberalnemu modelu kapitalizma.

Vprašanje je, ali bi tak razvoj lahko sčasoma tudi evoluiral v kitajsko predpostavljane svojih vrednot našim, zahodnim vrednotam, še posebej, če upoštevamo, da na nekaterih področjih, koder to lahko, Kitajska že ustvarja globalne tehnološke standarde.

- Če smo na eni strani skušali zajeti poglobitve premise kitajske Svilne poti, oziroma njenemu področnemu delu (16+1), pa je na drugi strani mogoče tudi podati oceno, da le ta ni nekakšen novodobni "Marshallov načrt na steroidih" - za nekatere dele Evrope (16+1) ali pa Svilno pot kot celoto.

junij 18, 2018

Veliko je v zadnjem času govora o vlogi in delovanju Kitajske na Zahodnem Balkanu, posebej še z vidika učinkov na približevanje držav regije EU, in pa na šibitev vloge evropskih vrednot in približevalnih standardov na Zahodnem Balkanu.

Kitajske naložbe in ekonomsko delovanje na sploh na Zahodnem Balkanu so relativno nov fenomen, in sega v čas zaostritve svetovne finančne krize 2007, po katerem je Kitajska pričela intenzivneje prihajati in delovati na Balkanu. Kitajske naložbe na Zahodnem Balkanu so trenutno okoli 6 milijard dolarjev in to pretežno v obliki posojil za infrastrukturne projekte in pa nakupe.

Pogojno bi lahko dejali, da je to manj problematično, saj so infrastrukturne naložbe v osnovi namenjene boljšim prometnim povezavam in boljšim dostopom do trgov, kot pa geopolitičnim vplivom.

To pa ne velja nujno za energetske sektor (elektrarne, petrokemična industrija), koder je Kitajska prav tako zelo prisotna.

Če so na eni strani prisotne apokaliptične ocene, zaradi odpiranja balkanskih držav Kitajski, pa je zgodovinsko politično gledano mogoče izluščiti dva zaključka. Prvič, Balkan je bil zgodovinsko vedno prizorišče in presečišče različnih interesnih sfer, pri čemer so balkanske države vedno iskale svoje nacionalne interese v gospodarskem sodelovanju z različnimi velikimi silami. Kitajska se je le tem torej (zgolj) pridružila.

Na drugi strani, pa je dejstvo, da velika večina prebivalstva balkanskih državah svojo perspektivo vidi v evropskem povezovanju, ne nazadnje tudi statistika kaže, da okoli 85 % celotne trgovine balkanskih držav odpade na sodelovanje z EU.

Najedanje ali pa razvodenitev evropskih standardov na Zahodnem Balkanu je seveda problem, ki ga lahko vnaša in prinaša tamkajšnje sodelovanje s Kitajsko.

junij 18, 2018

Kolikor nam je znano, je do sedaj opaziti relativno malo geopolitičnega vpliva, ki bi izhajal iz kitajske prisotnosti v tej regiji. Kolikor nam je poznano, se kitajske naložbe pogojujejo s priznavanjem politike ene Kitajske, nakazujejo pa se indici za možno pogojevanje glede odnosa do problematike Vzhodnokitajskega in Južnokitajskega morja. Prav tako je opaziti, da so kitajska posojila lažje dosegljiva, če se v njihovo implementacijo vključijo kitajska podjetja, prav tako pa je zaznati, da skušajo zaposleni tovrstnih kitajskih podjetij podaljšati bivanja po izteku projektov.

Geografsko, Kitajska Balkan vidi kot os med Sredozemljem in Srednjo Evropo in kot geopolitično mostišče med Zahodom in širšo Evrazijo. Kitajska predvsem Balkan vidi kot mostišče za dostopanje do evropskih trgov, in kot območje kjer lahko projicira svojo povezljivostjo moč, hkrati pa tudi vzpostavlja in širi mrežo z novimi članicami EU in potencialnimi novimi članicami.

Če na eni strani velja pritrditi da je Kitajsko delovanje lahko problem za politično in normativno umeščanje EU na Balkanu, saj šibi sledilne sposobnosti standardom EU tamkajšnjih držav, pa na drugi strani ne vidimo Kitajske kot geopolitičnega nasprotnika EU, kot to velja za nekatere druge velike igralce.

V kitajskem interesu ni dezintegracija EU, kot to želijo nekateri drugi veliki geopolitični igralci, zato tudi ne želi državam Zahodnega Balkana preprečevati vključevanja ali pa pristopanja EU. Res pa je tudi, da Kitajska s svojimi ekonomskimi aktivnostmi, državam regije tudi ne daje pospeška glede približevanja EU, oziroma jih ne "potiska" v EU. V kitajskem osnovnem interesu pa je, da ohrani ekonomsko sodelovanje z integrirano EU.

Opaziti je, da Kitajska globalne povezovalne koridorje v okviru Svilne poti vleče zelo previdno in to na način, da se čim bolj izogiba tistim področjem, ki sodijo v rusko ali pa ameriško interesno sfero.

Prav tako je opaziti, da je Rusija dokaj zadržana glede kitajske prisotnosti na Balkanu. Delno je to možno pripisati, ker v tej regiji nikoli v zgodovini ni prišlo do medsebojnega geopolitičnega tekmovanja med Moskvo in Pekingom, delno pa je tudi res, da je Kitajska

junij 18, 2018

kulturološko in geografsko zelo oddaljena in nima zgodovinskih izkušenj z regijo, kot jo ima Rusija. Prav tako pa seveda Rusija nima na voljo potencialov, kot jih ima Kitajska.

Dobili smo novo evropsko strategijo glede Zahodnega Balkana, kar je pozitivno, lahko pa bi bila še bolj ambiciozna, z večjo specifično težo in bolje prilagojena specifičnostim regije. Kitajska na Balkanu deluje, kot pravijo analitiki "punching above their weight" to je močnejše in bolj vplivno, glede na svojo tamkajšnjo specifično težo, tudi zaradi premalo krepkega strateškega nastopanja in delovanja EU v regiji. EU bi na splošno morala okrepiti svojo vlogo v JVE, vključno z ustrežnejšim prilaganjem evropskih finančnih instrumentov državam regije. Prav tako bi bilo pomembno, da bi bila EU manj birokratsko tehnokratski igralec v regiji, predvsem pa bolj kot geopolitičen in strateški igralec. Tudi zaradi zastoja držav regije v približevanju EU, bi veljalo delovati bolj proaktivno, in natančno, politično, in strateško vrednotiti vsako kandidatko posebej.

Osiromašene, nerazvite zahodno balkanske države s populističnimi in nacionalističnimi politikami in vladami, se bodo težko približevale evropski povezavi, in bodo predstavljale nestabilno evropsko sosesčino. Navsezadnje pa bodo bodoči evropski problem tudi v primeru njihovega članstva, če bodo visoko in prekomerno zadolžene s problematičnimi posojili, kot so lahko kitajska.